

◆◆◆ Orosch János nagyszombati érsek beszéde Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsekről az Esterházy János-díj átadása alkalmából\*  
Budapest, Parlament, 2022. március 13.

Nem könnyű feladat hárult rám, ugyanakkor nagy megtiszteltetés, hogy elmondhatom a laudációt Ő Eminenciája, Erdő Péter bíboros úr elismerésének alkalmából, aki az egyházi, kulturális és akadémiai világ nagyra becsült személyisége nemcsak idehaza, hanem külföldön is. Nehéz helyzetben vagyok, mivel – tőle eltérően – kis falusi plébániaközösségekben működtem, míg ő fiatal korától fogva egyetemeken tevékenykedett egészen az esztergomi primási székig, amely Magyarország összes templomának anyja és tanítója. Bátorsággal tölt el azonban az a tény, hogy Bíboros úrhoz sokéves ismeretség köt, és merem állítani, hogy barátság is, mivel az alatt az idő alatt, amíg ő egyházbogot tanított Esztergomban, én a Duna túlsó partján, Párkányban működtem. Az isteni gondviselés úgy akarta, hogy Bíboros urat az esztergomi székre hívta meg, én pedig a Nagyszombati Főegyházmege szerény szolgálója lettem; ott, ahol Magyarország primásai több mint 300 éven keresztül otthont találtak.

Sevillai Szent Izidor azt mondta Szent Ágostonról, hogy aki azt állítaná, hogy az összes művét áttanulmányozta, nem mondana igazat. Ő Eminenciája életművére tekintve jogosan jut eszünkbe ez a kijelentés, hiszen az ő munkásságáról is el lehetne mondani ugyanezt. Szent Ágoston életének jelentős ismerője, Agostino Trapé, a következőket mondta róla:

Az, aki magyarázni akarja művének ezt a szokatlan tényét, nem rekedhet meg természetes kvalitásainál, amelyek úgyszintén rendkívüliek: intelligenciája, emlékezőtehetsége, fantáziája, érzékenysége, a bölcsesség szeretete mindent megmagyaráz. És hivatkoznunk kell erkölcsi értékeire is, tanulmányainak módjára, a munkában való kitartására, irodalmi ismerete-

---

\* A beszéd szerkesztett változata.

ire és nem utolsósorban a munkában való kitartására... Ágoston az az ember volt, aki az idő legkisebb cseppjeit is megragadta.

Manapság, amikor ismét a háború kegyetlenségeinek vagyunk szemtanúi, meghatódva olvassuk, hogy Bíboros úr édesapja a régi könyvek és irodalom kedvelője volt. Kisgyerekként tanúja volt annak, amikor az '56-os események kapcsán a szovjet katonák tönkretették ezeket a féltett könyveket. Ez az esemény – ahogyan ezt ő maga mondta el – később is hatással volt rá mint diákra és a régi könyvek gyűjtőjére. A régi könyvek iránti odaadása messze a határokon túl is ismeretes. Ez azt a reményt ébreszti fel bennünk, hogy a jelenlegi tragikus események egyszer majd a becsületes embereket tanúságtételre serkenthetik; azokat, akik életük példájával egy új európai kultúra alapjait fogják lerakni. Olyanét, amely mélyen gyökerezik a művészetben, a történelemben és a kereszténységben. Éppen Bíboros úr édesapja volt az, aki azon fáradozott, hogy fiának nemcsak katekizmusbeli jártasságot biztosítson, hanem olyan művek olvasására is biztatta, mint például Iosephus Flavius *De bello iudaico* (*A zsidó háború*) című könyve. Ezért nem csoda, hogy Őeminenciáját Robert Moniny amerikai újságíró korunk kiemelkedő intellektusai közé sorolta, aki tiszta és őszinte hittel rendelkezik.

Pappá szentelése után, amire 1975-ben került sor, a budapesti Hittudományi Akadémia hallgatója volt, ahol licenciátust szerzett. Ezt követően Rómába küldték tanulni, ahol kánonjogból doktorált. Ezután Magyarországon és Rómában, a Pápai Gergely Egyetemen kezdett tanítani, de adott kurzusokat a tengerentúli Berkeleyben, a Kaliforniai Egyetemen is. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem dékánja, később rektora lett. Miután püspöki szolgálatra választották, Szent II. János Pál pápa szentelte püspökké. Először segédpüspök, később érsek és primás az Esztergom-Budapesti Főegyházmegyében, majd a bíborosi kollégium legfiatalabb tagja lett.

Elsőáldozó gyermekként eszébe sem jutott, hogy ez a templom egyszer majd az ő székesegyháza lesz Mindszenty bíboros egyik utódaként.

Püspöki tehetségét fiatal kora ellenére paptestvérei is értékelték, hisz tíz évig állt a Magyar Püspöki Konferencia élén. De értékelték őt külföldön is, hiszen az Európai Püspöki Konferencia élére választották, úgyszintén tíz évre.

Ahogyan azt már az elején is említettem, Őeminenciája a hivatalos vatikáni életrajz szerint 25 könyv és csaknem 250 tudományos cikk szerzője, különböző szakterületekről. Ezen a helyen képtelenség volna felsorolni sokrétű egyházi és tudományos tevékenységét, az előbbiekből említettek közül azonban nyilvánvaló széles körű tevékenysége. Tudományos munkáját a Pápai Lateráni Egyetem is kiemelte, amikor kiadta azt a gyűjteményt, amelyben a 25 éves akadémiai karrierje alatt publikált művei találhatók. Amikor

ez a mű napvilágot látott, Őminenciája munkáját a világ legjobb jogászaiknak dicséret-szimfóniája fogadta.

Ma azért gyűltünk össze, hogy a sok érdemért, amelyet az előbbieken csak részben soroltam fel, Bíboros úr a 65 évvel ezelőtt vértanúhalált szenvedett Esterházy Jánosról elnevezett díjban részesüljön, akiről ezen a héten emlékeztünk meg. Közismert ennek az Isten szolgájának a kijelentése, aki azt mondta: „Csak az a nemzet érdemel jobb jövőt és örök életet, amely értékelni tudja nagyjait, és amely szem előtt tartja példaértékű szorgalmukat.”

Esterházy János nemcsak a magyar nemzetiségű embereknek nyújtja áldozatpéldáját, hanem minden jószándékú kereszténynek is. Egyetlen „bűne” az volt, hogy elítélte a Hitler által vezetett tömeggyilkosokat, ugyanúgy, mint a Sztálin által vezetett kommunista tömeggyilkosokat. Azt mondta: „Keresztény és nemzeti alapokon állunk, és a »nyilasok« keresztjei éppúgy elfogadhatatlanok, mint a bolsevikok sarlója és kalapácsa.” Láttam, hitte és vallotta, hogy a náci erkölcstelensége és ateizmusa, amely pusztított a világban, pontosan olyan volt, mint a világot pusztító kommunisták ateizmusa és erkölcstelensége.

Esterházy János olyan magyar politikus volt Szlovákiában, aki egyetlenként szólalt fel 1942. május 15-én a szlovák parlamentben az ellen a törvény ellen, amely által megkezdődött a zsidók elhurcolása. 1944-ben a zsidók, szlovákok, csehek és lengyelek százainak segített elmenekülni a rendszer igazságtalansága elől. Saját nyitraújlaki házában sok zsidót rejtgetett, a zsidó polgártársaknak hamis útleveleket szerzett be, így segített nekik abban, hogy átléphessék a magyar–szlovák határt. A náci Gestapo segítségével elfogták és internálták. A kommunista diktatúra idején szovjet gulágokba hurcolták, ahol tíz évet töltött, távolléte idején pedig a csehszlovák kommunista rendszer halálra ítélte. Amikor visszavitték Csehszlovákiába, büntetését életfogytiglanra „enyhítették”. Nyugodtan mondhatjuk, hogy majdnem az összes akkori kommunista börtönben sínylődött. Rabtársai között voltak püspökök, papok, szerzetesek is, akik a legszebb tanúságot tették Esterházy Jánosról. Saját fülemmel hallottam P. Štefan Krištín CM, P. Aquinas Gabura OP és mások tanúságtételeit. 56 évesen, tizenkét év szörnyű kínzás után, 1957. március 8-án a ma már boldoggá avatott Mons. Vasil' Hopko görögkatolikus püspök karjaiban halt meg a csehországi Mírov börtönében. 2018 novemberében kezdődött ennek a vértanúnak a boldoggá avatási ügye, amely 2019. március 25-től a Krakói Főegyházmegye vezetése alatt folytatódik Mons. Marek Jędraszewský krakkói érsekkel az élén. Ő kezdeményezte a boldoggá avatást a Vatikánban.

A felsorolt tények ellenére a „hortisták” és posztkommunista követőik közül többen is le akarják jártni Esterházy Jánost. Azt állítják róla, hogy antiszemita volt. Igaz, hogy ellenezte Bronstein, Rozenfeld, Apfelbaum, Kohn,